

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298-70-33

**Начальнику Миколаївської
обласної військової адміністрації
Віталію КІМУ**

**Міністерство охорони здоров'я
України (до відома)**

**Голові Миколаївської обласної
ради (до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 13, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», під час виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини виявлені порушення прав людини у діяльності комунального некомерційного підприємства «Миколаївський обласний центр психічного здоров'я» Миколаївської обласної ради (далі – лікарня, заклад).

Статтею 49 Конституції України визначено, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Статтею 6 Закону України «Про Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає медичний догляд, який є необхідним для підтримання здоров'я людини.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Усупереч наведеним вимогам законодавства під час планового відвідування лікарні 17.07.2024 виявлені факти порушення прав людини, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо їх усунення, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності.

Фактична наповненість у лікарні значно перевищує її планову наповненість (у відділенні № 14, яке розраховане на 70 пацієнтів перебуває 100 осіб), що свідчить про перевантаженість закладу, системні проблеми в організації надання медичних послуг, не забезпечення норм площі на одного хворого у палаті (не менше ніж 6 м²) згідно вимог ДБН В.2.2-10-2001 «Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я». Зазначене призводить до погіршення якості лікування через брак ліжкового фонду.

Ліжка у палатах деяких пацієнтів розміщено впритул, недостатня кількість приліжкових тумб та шаф для зберігання особистих речей пацієнтів, у більшості санітарно-гігієнічних приміщень відсутні двері, що не забезпечує приватності пацієнтів.

Вищезазначене не відповідає пунктам 32-36 Стандартів Європейського комітету (далі – Комітет) з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (СРТ/Inf(98)12-part) (далі – Стандарти КЗК), якими передбачено необхідність створення в закладах охорони здоров'я позитивного терапевтичного середовища, забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, достатнього освітлення, опалення, обладнання палат для пацієнтів та місць відпочинку, з тим, щоб надавати пацієнтам візуальну стимуляцію та сантехнічне облаштування таким чином, щоб не порушувати права пацієнта на приватність під час здійснення гігієнічних процедур.

У порушення Закону України «Про психіатричну допомогу» та Інструкцій до заповнення форм первинної облікової документації, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ) від 15.09.2016 № 970, під час вивчення медичних карт стаціонарних хворих закладу виявлено, що у медичних

картах відсутня усвідомлена згода особи на лікування у психіатричному закладі (форму № 003-10/о).

У доповіді Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню для уряду України СРТ/Inf (2018) комітет зауважує, що після надходження до закладів з надання психіатричної допомоги пацієнти повинні отримати повну, чітку та точну інформацію, включно з їхнім правом погоджуватися або не погоджуватися на госпіталізацію, а також щодо можливості згодом відкликати свою згоду.

Багатьом пацієнтам, яким призначено медичний препарат «Клозапін», не проводиться регулярний гематологічний контроль згідно наказу МОЗ від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)», що може становити загрозу для здоров'я пацієнтів (бути причиною розвитку ускладнень у вигляді гранулоцитопенії).

Вивченням медичної документації виявлено, що в деяких історіях хвороб діагнози психічних розладів не відповідають сучасній міжнародній класифікації хвороб, яка діє в Україні. Зокрема, діагноз «Гострий, переважно маячний, психотичний розлад» було невірно закодовано як «Інші гострі переважно маревні транзиторні розлади» (код F23.3).

У ході вивчення медичної документації групою НПМ встановлено невиконання програми психологічної та соціальної реабілітації, яка скерована на подальшу ресоціалізацію пацієнтів, які перебувають у лікарні, що не забезпечує належної комплексної орієнтованої психіатричної допомоги та суперечить статті 4 Закону України «Про психіатричну допомогу».

У ході конфіденційного спілкування з пацієнтами група НПМ отримала інформацію про регулярне застосування з боку медичних працівників заходів гамування при необхідності парентерального введення лікарських засобів пацієнтам у стані психічного збудження.

Разом з тим під час вивчення медичної документації встановлено, що у «Журналі реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади» (далі – журнал), відсутні записи медичних працівників щодо окремих фактів фізичного гамування пацієнтів у відділенні примусових заходів медичного характеру, останній запис датується серпнем 2023 року. Зазначене порушує вимоги пункту 7 Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затверджених наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240.

У Стандартах КЗК (СРТ/Inf(98)12-part) в розділі «Поміщення особи до психіатричного лікувального закладу без її на те згоди» Комітет зазначає, що кожний випадок застосування фізичного гамування пацієнта (використання ручних засобів, засобів для гамування з використанням фізичної сили,

ізолювання) необхідно зафіксувати в окремому журналі, який буде передбачений саме для цього, а також в амбулаторній карті пацієнта. Має бути занотований точний час початку і закінчення застосування засобу, обставини цього випадку, мотиви застосування засобу, прізвище лікаря, який віддав наказ або схвалив застосування засобу та, якщо це мало місце, опис поранень, які були завдані пацієнтам або працівникам персоналу.

У порушення Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ України від 16.12.2003 № 584 (далі – Правила 584), у маніпуляційному кабінеті виявлено лікарські засоби, термін зберігання яких сплив. Використання таких засобів може призвести до значного зниження якості лікування та заподіяння шкоди здоров'ю пацієнтів.

Відповідно до пункту 4 розділу II Правил 584, у відділеннях закладу слід підтримувати температуру та вологість повітря, які відповідають вимогам інструкції для медичного застосування лікарського засобу. Закладом не забезпечено дотримання визначених виробником загальних умов зберігання лікарських засобів. На день відвідування в приміщенні, де зберігаються лікарські засоби, прилад для здійснення контролю за температурою та вологістю повітря (гігрометр) зазначав температуру 31 градус по Цельсію. Проте, згідно з інструкціями зберігання лікарських засобів, які знаходились на момент відвідування в закладі, заявлена виробником на упаковці температура зберігання медичних препаратів не повинна перевищувати 25 градусів по Цельсію.

У порушення пункту 34 Стандартів КЗК у закладі наявні відділення, де відсутні умови для вільного пересування маломобільних осіб (відсутні пандуси, підйомники, поручні, тощо), не створено умов для перебування людей з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення».

Ізолятор для окремого перебування осіб з інфекційними захворюваннями не відповідає встановленим вимогам: відсутні герметичні двері, окремих санвузол та витяжна вентиляція, що порушує статтю 22 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

У закладі наявні ліжка з панцирними сітками. У пункті 40 доповіді КЗК (СРТ/Inf/E(2002) 1 Rev/2011) Комітет звертає увагу на необхідності продовжувати докладати зусиль з метою подальшого зниження числа ліжок із сітками, які досі використовуються у закладах з надання психіатричної допомоги.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до статті 22 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» Миколаївська обласна військова адміністрація реалізовує державну політику в галузі охорони здоров'я та організовує роботу медичних закладів по наданню допомоги населенню,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

Розглянути подання та вжити вичерпних заходів щодо негайного усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання у діяльності комунального некомерційного підприємстві «Миколаївський центр психічного здоров'я» Миколаївської обласної ради, усунення причин та умов, що їм сприяють, а також запобігання їх у подальшому.

Організувати та провести перевірку стану додержання вимог чинного законодавства в комунальному некомерційному підприємстві «Миколаївський центр психічного здоров'я» Миколаївської обласної ради, з метою встановлення причин неналежного функціонування, що потягли порушення прав людини, за результатами якої вжити вичерпних заходів реагування у тому числі дисциплінарного характеру.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: Звіт про результати відвідування комунального некомерційного підприємства «Миколаївський центр психічного здоров'я» Миколаївської обласної ради на 14 арк.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Наталія Любченко 050 967 9551

